

Anna Orzechowska

„NIGDY JUŻ TU NIE POWRÓCĘ...” – KONCEPCJA „POWROTU” TADEUSZA KANTORA DO JEGO DOMU W HUCISKU (GMINA GDÓW)

SŁOWA KLUCZE: Tadeusz Kantor – Dom Tadeusza Kantora w Hucisku – „Kantorówka” – Akademia Teatralna w domu Tadeusza Kantora – „Nigdy już tu nie powrócę...”

KEY WORDS: Tadeusz Kantor – The House of Tadeusz Kantor in Hucisko – Tadeusz Kantor’s Theatre Academy in Hucisko – „Do not come back here anymore ...”

Abstract

„I WON’T COME BACK HERE ANYMORE ...” – THE CONCEPT OF TADEUSZ KANOR’S „RETURN” TO HIS HOME IN HUCISKO (MUNICIPALITY GDÓW)

In the nineties of the twentieth century, Tadeusz Kantor built a house in Hucisko, a small town located in the municipality of Gdów. The design of the artist’s office definitely served a practical aesthetic. It is therefore not surprising that the rhythm of the windows is determined by the functional layout. The artist distributed them so that they could encompass the widest possible view. „Kantorówka” is very modest and intimate, but not without fancy elements. It was built in three months by a highland carpenter. In „Kantorówka” one finds the workshops of Tadeusz Kantor and his wife – Mary Stangret. Today the house is empty.

Maria Stangret comes here but rarely. Also, „Cricoteka” no longer organizes activities and trips to the village near Cracow. Yet the manor house in Hucisko is the home of the artist’s „soul” and is ideal for conducting creative workshops and the development of artistic imagination. Kantor wanted his home in Hucisko to become a place for meetings, conferences, exhibitions and educational activities aimed at the local population. He tried to create a meeting place for people of different views, to discuss the art and science, and thus encourage and educate the public. However, his death meant that this vision was never fully realized. Kantor’s house is deserted, and the title of one of his recent dramas „I’ve been here not to come back” takes on an added significance...

The Foundation „Given a Chance”, whose statutory aims are based on educational and cultural activities, has proposed to create a summer Theatre Academy in the home of Tadeusz Kantor in Hucisko. The Academy would organize a wide variety of different classes devoted to drama activities, painting and photography workshops, as well as literary – journalistic activities. At the end of each cycle, the Academy would organize a conference and a series of exhibitions of works by peo-

ple who participated in the workshops. It is proposed that classes should be available to foreigners, so that the work of Tadeusz Kantor could return to his home in Hucisko. This paper also proposes that the above projects should be financed from the European Union funds available for the years 2007–2013.

1. O Tadeuszu Kantorze i jego związku z Huciskiem

Hucisko, niewielka miejscowość położona w gminie Gdów. Malownicza scenaria parku krajobrazowego, sąsiedztwo i atmosfera osiemnastowiecznego dworu rodziny baronów Lipowskich oraz cisza, przerywana tylko szumem drzew, sprawiły, że Tadeusz Kantor w tym właśnie miejscu stworzył dom pracy twórczej. To tutaj w latach dziewięćdziesiątych powstała jego „willa letnia”, duży drewniany dom na kamiennym podmurówce w stylu eklektycznym, łączący w sobie elementy „zakopiańskie” (warto wspomnieć, że ulubionym dramatopisarzem Kantora był Witkacy, syn Stanisława Witkiewicza, twórcy stylu zakopiańskiego) oraz średniowiecznej budowli warownej. Na dachu uwagę przykuwa masywny komin. Wnętrze budynku objawia się przede wszystkim przestronną kuchnią z wmontowanym tradycyjnym wiejskim piecem (tzw. blachą) oraz pomieszczeniami mieszkalnymi. Oczywiście, wydzielone są dwie pracownie artystyczne. Jedna przeznaczona dla samego Kantora, a druga dla jego żony Marii Stangret-Kantor. Do tej pory klucze od budynku znajdują się u sąsiadki (która bardzo często przyrządzała również Kantorom posiłki i chętnie opowiada o czasach, kiedy w domu przebywał Kantor). Sporadycznie, ale niestety coraz rzadziej, odbywają się tam również warsztaty „Mam wam coś do powiedzenia”, podczas których uczestnicy zostają wprowadzeni w problematykę sztuki współczesnej i sposobów jej oddziaływania na odbiorcę oraz zapoznają się z wybranymi motywami twórczości Tadeusza Kantora. Do Huciska przyjeżdża również żona Kantora, Maria Stangret. Tutaj bowiem znajduje się większość jej prac.

Maria Stangret wspomina, że w latach pięćdziesiątych, kiedy poznała Tadeusza, prawdziwą enklawą intelektualistów i artystów był zamek w Nidzicy.

Urzeczona atmosferą tamtego miejsca, w którym przez ponad 20 lat spędzaliśmy wakacje, myślałam nawet o kupieniu domu w bezpośrednim sąsiedztwie zamku. Planów jednak nie udało się zrealizować, a dziś wcale tego nie żałuję. W Hucisku znaleźliśmy się trochę przypadkowo. Lila Krasicka, przyjaciółka Kantora, która grała w jego teatrze okupacyjnym, a potem także w „Cricot 2”, była kuzynką osiadłego w Hucisku barona Lipowskiego. Podczas jednej z wizyt w jego posiadłości zobaczyłam, że baron zarządził wycinkę sporej części lasu. I wtedy dość nieoczekiwanie zaproponowałam, że chętnie kupiłabym od niego kawałek ziemi, na której pobudowałibyśmy dom¹.

Baron Stefan Lipowski bardzo chętnie przystał na propozycję Marii Stangret. Jednak Tadeusz Kantor nie był do końca przekonany do pomysłu związanego z budową domu. Znakomity artysta odniósł się do projektu swej żony z rezerwą i z wro-

¹ Źródło: www.culture.pl [odczyt: 1.03.2012].

dzoną przekorą zaproponował, by obok domu zbudować jeszcze rodzinny grobowiec. Potem jednak oswoił się z myślą o własnym domu i zaczął szkicować jego plany. Powstało ponad 50 fantastycznych projektów, nad którymi pracował głównie podczas wakacji.

Kantor stworzył niezwykle wizje malarskie, które do dziś pozostałyby jedynie na płótnie, gdyby nie fakt, że jedna z nich zainteresowała krakowskiego architekta Piotra Stępnia. Odnosił się on z wielkim pietyzmem do wizji Kantora i na podstawie rysunków Mistrza opracował projekt architektoniczny. Tak powstał bardzo oryginalny dworek, harmonijne połączenie góralskiej chaty z basztą ukochanego przez Kantora zamku w Nidzicy.

Szkicując dom, Kantor zdecydowanie przedkładał względy estetyczne nad praktyczne, dlatego też nie dziwi w dworku mocno zakłócony rytm okien. Artysta rozmieścił je tak, by wydobyć rozciągający się zza nich najpiękniejszy malarski widok. „Kantorówka” jest bardzo skromna i kameralna, ale niepozbawiona fantazyjnych zakamarków. Została zbudowana w ciągu trzech miesięcy przez góralskich cieśli, którzy na czas prac u podnóża wznoszonego budynku postawili małą, drewnianą chatkę. Kantorowi tak bardzo się spodobała, że stoi tam do dziś.

Wiesław Borowski tak oto pisze o „Kantorówce”:

Świat bez marzenia o domu jest abstrakcyjny i pozbawiony znaczenia. Artysta rysuje i buduje krzesła, choć nie potrafi odpoczywać. Tworzy, rysuje i buduje dom, ale go wciąż traci. Wędrując po obcych krajach, mieszkając w pokojach hotelowych – zawsze wracał do własnego kraju, do Krakowa, do domu. I o domu też marzył. Ten dom Kantora, który za Bachelardem moglibyśmy nazwać domem onirycznym, jawił się artyście od pewnego czasu z niezwykle natarczywością².

Drugim, znajdującym się przed domem, obiektem wartym obejrzenia jest „Krzesło Kantora”, urzeczywistnienie jednej z idei „architektury niemożliwej”. Powstało ono w roku 1995 dzięki wsparciu i pieniądzom Fundacji im. Tadeusza Kantora. Pomysł ustawienia „Krzesła” przed domem w Hucisku spotkał się z akceptacją m.in. profesora Marka Rostworowskiego, który jako minister kultury i sztuki przeznaczył na ten cel odpowiednie fundusze. Projekt oparty na rysunkach Mistrza okazał się jednak trudny do realizacji. Ten czternastometrowy betonowy monument jest aktualnie największą atrakcją turystyczną Huciska. Choć „Kantorówka” położona jest w dolinie, Krzesło – pomnik widać już z oddali. Artysta stworzył projekt krzesła w ramach „cyklu pomników niemożliwych”, do którego można zaliczyć też projekt olbrzymiej żarówki i most w kształcie gigantycznego wieszaka.

Warto wspomnieć, że pomysły Kantora z cyklu „architektury niemożliwej” zrodziły się już w roku 1970. Władze Wrocławia urządziły wtedy sympozjum naukowców i artystów, podczas którego zadeklarowały, że zrealizują nawet najbardziej oryginalne formy przestrzenne. Kantor, aby zakpić sobie z samej idei „form przestrzennych”, zaproponował zbudowanie we Wrocławiu krzesła dziesięciometrowej wysokości. Na-

² T. Kantor, *Rozmowa z Tadeuszem Kantorem* [w:] W. Borowski, *Tadeusz Kantor*, Warszawa 1982.

mawiał też warszawską Galerię Foksal, aby w jego imieniu monitowała władze Wrocławia, by te dotrzymały obietnic. Nie wierzył w powodzenie pomysłu.

We Wrocławiu krzesło istotnie nie powstało, ale udało się zbudować je z drewna, niedaleko Oslo, na otwarcie wielkiej wystawy Kantora. W Hucisku zrealizowano wersję znacznie doskonalszą i trwalszą, bo betonową. Budowa wzbudziła wiele zamieszania. Mieszkańcy tej miejscowości długo zastanawiali się, jaką ostateczną formę przybierze ten abstrakcyjny pomnik. Nie sądzili, że krzesło będzie puste. Sąsiedzi patrzyli na dzieło z niedowierzaniem i zadawali sobie pytanie, ile metrów będzie miała postać Kantora, skoro samo krzesło ma ponad 10 metrów wysokości.

Obecnie dom Tadeusza Kantora jest pusty. Maria Stangret coraz rzadziej tutaj przebywa. Również „Cricoteka” nie organizuje już zajęć i wyjazdów do tej podkrajowskiej miejscowości. To jednak dom z „duszą”, idealny do prowadzenia twórczych warsztatów i rozwijania wyobraźni artystycznej. Kantor chciał, aby dom w Hucisku stał się również miejscem spotkań, konferencji, wystaw, kagankiem oświaty aktywizującym także miejscową ludność. Starał się stworzyć miejsce spotkań ludzi o różnych poglądach, aby dyskutować o sztuce i nauce, a przez to pobudzać i uświadamiać społeczeństwo. Jednak śmierć artysty spowodowała, iż wizja ta nigdy nie została w pełni urzeczywistniona. Dom Kantora stoi opustoszały, zaś tytuł jednego z jego ostatnich dramatów „Nigdy już tu nie powrócę” nabiera dodatkowego znaczenia...

2. Koncepcja „powrotu” Tadeusza Kantora do Huciska poprzez organizowanie cyklicznych warsztatów teatralnych i plastycznych

Na terenie gminy Gdów brak rozbudowanej oferty kulturalnej, a potencjał kulturalno-przyrodniczy tej miejscowości jest zupełnie niewykorzystany. Próby ochrony, ożywienia „Kantorówki”, podejmowane przez podmioty realizujące działania na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnej, skończyły się niepowodzeniem. Z przeprowadzonych analiz wynika, że powodem zaistniałej sytuacji jest brak spójnej koncepcji zagospodarowania obiektu oraz inicjatywy i zrozumienia ze strony władz gminy Gdów. Cechą charakterystyczną tej sytuacji jest wzajemna obojętność realizatorów działań. Niejednokrotnie doprowadza to do dublowania zadań, ich powielania lub nierzadko do zaniechania prac. Należy podjąć działania zmierzające do „ożywienia” domu Kantora, ocalić od zapomnienia twórczość i artystę, którego część pozostała w Hucisku.

W celu ochrony spuścizny po Tadeuszu Kantorze należy rozwijać dialog, partnerstwo publiczno-społeczne oraz współpracę dotyczącą aktywizacji społeczności lokalnej. Uważam, że trzeba doprowadzić do spotkania podmiotów zajmujących się „tematyką Kantorowską”, uzgodnić działania, które będą podejmowane przez poszczególnych partnerów. Partnerstwo, dzięki usprawnieniu przepływu informacji o podejmowanych działaniach, sprawi, iż podejmowane przez partnerów zadania będą się cechować efektywnością, wysoką jakością oraz spójnością. To wszystko zachęci do udziału w projekcie osoby, którym spuścizna artystyczna Tadeusza Kantora jest bliska.

Pomysłów na zagospodarowanie domu Tadeusza Kantora jest kilka. Pierwszy, a zarazem najbardziej realny to zorganizowanie warsztatów teatralnych i malarskich dla każdej grupy wiekowej.

Funkcjonująca na terenie Gdowa od czerwca 2009 roku Fundacja „Mieć Szansę” przygotowała projekt działań związanych z „powrotem” Tadeusza Kantora do jego domu w Hucisku. Została opracowana wstępna koncepcja zagospodarowania tego niezwykłego miejsca. Znaczna część mieszkańców gminy Gdów oraz turystów uważa, że dom Tadeusza Kantora powinien stać się miejscem spotkań młodych ludzi, gdzie będą mogli rozwijać swoje zainteresowania i doskonalić umiejętności.

Wszystkie plany związane z działaniami dotyczącymi zorganizowania zajęć teatralno- plastycznych są poprzedzone licznymi konsultacjami z grupą osób bezpośrednio zaangażowanych w ich realizację – artystami, teatrologami, przedstawicielami organów instytucjonalnych, jak i partnerów społecznych. W ramach projektu zostaną przeprowadzone następujące działania:

1. utworzenie partnerstwa
2. przygotowanie analizy sytuacji – dokumentu określającego zadania i wydatki poszczególnych podmiotów zaangażowanych w aktywizację oraz integrację społeczeństwa lokalnego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i artystycznego Tadeusza Kantora. Analiza ma na celu szczegółową identyfikację podejmowanych i planowanych działań, nakładających się obszarów wydatkowania środków finansowych i potencjalnych luk w obszarach wsparcia
3. przygotowanie strategii działania partnerstwa. Przygotowanie do prac, polegające m.in. na stworzeniu zintegrowanego planu działania
4. promocja działań – na podstawie wykonanej analizy strategii działania zostanie opracowana oraz wydana broszura informująca o możliwościach ochrony dziedzictwa kulturowego i artystycznego Tadeusza Kantora. Wydawnictwo zostanie rozprowadzone bezpłatnie wśród mieszkańców gminy Gdów.

Warsztaty malarskie doskonale wpisują się w twórczość Tadeusza Kantora. Jako malarz przez długi czas pełnił on funkcję medium, które przetwarza artystyczne impulsy napływające do Polski z zachodniej Europy. Jego twórczość malarska nie jest więc do końca samodzielna. Zaraz po wojnie malował obrazy przepełnione groteskowymi postaciami. Wszystko przedstawiał w pełnym grozy i posępności nastroju. Ich oryginalność została dostrzeżona przez opiniotwórczą wtenczas krytykę francuską. Następnie przyszedł czas dynamicznych kompozycji metaforycznych o oszczędnej, chłodnej kolorystyce. W drugiej połowie lat pięćdziesiątych artysta malował dzieła, na których przedstawiał zniszczone używane przedmioty, głównie parasole, torby, koperty.

Tym samym parasol, ów darzony przez Kantora szczególną estymą przedmiot zdegradowany („objaw rzeczywistości niższej rangi”), niemogący już w rzeczywistości pełnić swojej pierwotnej funkcji, nieoczekiwanie odzyskiwał ją w świecie sztuki. Liczne cykle malarskie Kantora z lat 70. i 80. wykazują silny związek z jego prowadzoną równolegle działalnością teatralną, np. w czasie pracy nad spektaklem *Umarła klasa*, którego premiera odbyła się w 1975, powstała seria kompozycji pod tym samym tytułem. W okresie późniejszym artysta poświęcił się głównie teatrowi, zaś do malarstwa powrócił w ostatnich latach życia. Tworzył wówczas kompozy-

cje z wyeksponowaną, samotną postacią ludzką, ukazywaną – niczym w sztuce nowej figuracji – w jednym „scenicznym” geście; prace te, utrzymane w chłodnym kolorystyce, odwołują się do osobistych przeżyć autora (cykl *Dalej już nic*, 1987–1988)³.

Zajęcia teatralne w domu Tadeusza Kantora również są oczekiwanym wydarzeniem. Zaraz po wojnie Kantor pracował jako scenograf, głównie dla Starego Teatru im. Heleny Modrzejewskiej w Krakowie. W roku 1955, po powrocie z Paryża, grupa artystów, krytyków i teoretyków sztuki pod kierownictwem Kantora założyła teatr – Cricot2. Już w roku 1956 odbyła się pierwsza premiera – *Mątwą* wg Witkiewicza. W sztuce pojawiły się elementy charakterystyczne dla Kantora – sceny zbudowane jak w niemych filmach oraz aktorzy poruszający się jak kukły.

Do kolejnych sztuk Kantor wprowadził ideę „teatru zerowego”, który pozbawiony jest akcji działania się. W roku 1965 powstają pierwsze happeningi – *Cricotage* oraz *Linia podziału*. Jak mawiał sam Kantor, happening to dla niego kontynuacja malarstwa i teatru:

Dotychczas usiłowałem scenę przewyciężyć, obecnie zrezygnowałem w ogóle ze sceny, to znaczy miejsca pozostającego w pewnym stosunku do widzów, w poszukiwaniu nowego miejsca miałem do dyspozycji teoretycznie całą rzeczywistość życiową⁴.

Jednak rozczarowanie happeningiem sprawiło, że Kantor powrócił do działań związanych z teatrem. W roku 1975 powstała *Umarła klasa* – sztuka, która zapoczątkowała kolejny nurt w twórczości Kantora – teatr śmierci. Do tego nurtu przypisywane są kolejne znane dzieła Kantora: *Wielopole*, *Wielopole*; *Niech szczerzą artyści*; *Nigdy już tu nie powrócę* oraz pośmiertnie wystawione *Dziś są moje urodziny*.

Tak o Tadeuszu Kantorze mówi Jarosław Suchan:

Powiedzieć o Kantorze, iż należy on do grona najwybitniejszych artystów polskich drugiej połowy dwudziestego wieku, to powiedzieć niewiele. Dla sztuki polskiej jest on tym, kim dla sztuki niemieckiej jest Joseph Beuys, a dla amerykańskiej Andy Warhol. Twórca zupełnie osobnej wizji teatru, aktywny uczestnik neoawangardowych rewolucji, oryginalny teoretyk, innowator głęboko osadzony w tradycji, malarz antymalarski, happener-heretyk, ironiczny konceptualista – to tylko niektóre z jego licznych wizerunków. Poza tym wszystkim, był Kantor niestrudzonym animatorem artystycznego życia w powojennej Polsce, można by rzec – jedną z jego głównych sił napędowych. O jego wielkości nie tyle decyduje jego twórczość, ile on sam pojęty jako całość, jako swego rodzaju *Gesamtkunstwerk*, na który składa się jego sztuka, jego teoria i jego życie⁵.

Fundacja Mieć Szansę, której cele statutowe opierają się na działalności edukacyjnej i kulturalnej, proponuje w domu Tadeusza Kantora stworzyć letnią Akademię

³ M. Kitowska-Lysiak, Instytut Historii Sztuki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Katedra Teorii Sztuki i Historii Doktryn Artystycznych, 2002 r., źródło: www.culture.pl [odczyt: 12.03.2012].

⁴ Za J. Kłosowicz, *Tadeusz Kantor*, Warszawa 1991.

⁵ Jarosław Suchan, kurator wystawy „Tadeusz Kantor. Niemożliwe”, przygotowanej przez Galerię Sztuki Współczesnej BUNKIER SZTUKI w Krakowie i Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie, współorganizowanej przez *Festiwal Kraków 2000 – Europejskie Miasto Kultury*.

Teatralną. Będzie ona zawierała szeroką gamę różnorodnych zajęć teatralnych, malarskich, fotograficznych, literacko-dziennikarskich. Na zakończenie każdego cyklu zostanie zorganizowana konferencja podsumowująca bieżącą Akademię oraz wystawy prac osób, które uczestniczyły w warsztatach. Proponuje się, aby zajęcia były dostępne również dla obcokrajowców, tak by twórczość Tadeusza Kantora mogła powrócić do domu w Hucisku.

3. Możliwości finansowania przedsięwzięcia kulturalnego

Istnieje kilka możliwości finansowania wyżej opisanego przedsięwzięcia kulturalnego. Dostępne programy współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, jak również programy krajowe stwarzają ogromne możliwości rozwijania działań związanych z popularyzacją kultury. W swoim budżecie na lata 2007–2013 Unia Europejska przewidziała możliwość dofinansowania projektów związanych z szeroko rozumianą kulturą poprzez stworzenie licznych programów.

Polska otrzymuje wsparcie z Unii w ramach polityki spójności (cel: konwergencja). Według danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, w 2007 roku do Polski trafiło aż 8,7 mld euro. Aby różnego rodzaju instytucje mogły korzystać z funduszy unijnych, Polska oraz inne kraje członkowskie musiały przygotować ramy formalne i merytoryczne wdrożenia funduszy.

Choć obszar kultury to stosunkowo nowa sfera zainteresowania Unii Europejskiej (podstawa prawna dla działalności UE w tym obszarze została wprowadzona dopiero w roku 1992 wraz z traktatem z Maastricht), to jednak istnieje mnóstwo możliwości finansowania działań kulturalnych, które mają na celu wzmacnianie i wspieranie współpracy kulturalnej w Europie, wysuwając na pierwszy plan wspólne europejskie dziedzictwo kulturowe.

Komisja Europejska wspiera kulturę na dwa sposoby:

- realizując swoją politykę, głównie kulturalną, oraz wspierając wymiar kulturalny w innych sferach zainteresowania UE, takich jak np. polityka konkurencyjności czy w zakresie przemysłu
- poprzez pomoc finansową, głównie w ramach Programu Kultura (2007–2013), lecz również poprzez inne działania, na przykład w ramach polityki regionalnej.

Program Kultura dąży do wzmocnienia przestrzeni kulturowej wspólnej Europejczykom, opartej na wspólnym dziedzictwie kulturowym, poprzez rozwój wspólnych przedsięwzięć organizatorów działań kulturalnych z krajów uczestniczących w programie i ma na celu zachęcanie do powstawania poczucia obywatelstwa europejskiego.

Program realizuje trzy konkretne cele:

- I. Wspieranie ponadnarodowej mobilności osób pracujących w sektorze kultury,
- II. Wspieranie ponadnarodowego obiegu dzieł oraz wyrobów artystycznych i kulturalnych
- III. Wspieranie dialogu między kulturami.

Program Kultura cechuje się elastycznym i interdyscyplinarnym ujmowaniem zagadnień ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb zgłaszanych przez organizatorów działalności kulturalnej podczas społecznych konsultacji poprzedzających jego opracowanie. Działania wspierane w ramach Programu podzielone są na trzy główne grupy, które odpowiadają trzem częściom programu.

Koncepcja zagospodarowania domu Tadeusza Kantora wpisuje się w działanie 1.3.6 Programu Kultura – **Wspieranie europejskich festiwali kultury**, którego celem jest wspieranie festiwali/eventów przyczyniających się do osiągnięcia ogólnych celów programu (takich jak mobilność osób działających w obszarze kultury, obieg prac, a także dialog międzykulturowy). Maksymalna wysokość dotacji wynosi 100 000 euro, co stanowi maksymalnie 60% kwalifikujących się kosztów. Wsparcia udziela się w odniesieniu do jednej lub trzech edycji festiwalu.

Na działania związane z konferencjami, warsztatami plastycznymi, teatralnymi, które będą prowadzone w domu Tadeusza Kantora w Hucisku, można pozyskać dofinansowanie z **Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego**. W ramach priorytetu 2: „Wydarzenia artystyczne – Teatr i taniec” dotacje są przekazywane na:

- projekty artystyczne prezentujące różnorodne dziedziny teatru i tańca współczesnego oraz dramaturgii: festiwale, przeglądy, konkursy, spektakle teatru tańca i baletu klasycznego, otwarte próby czytane, wystawy wraz z katalogami poświęcone tematyce dramaturgicznej, teatralnej, tanecznej i baletowej, nagrania wideo, a także warsztaty i kursy mistrzowskie o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym; projekty interdyscyplinarne, w których tematyka teatru oraz tańca stanowi istotny element koncepcji programowej
- przedsięwzięcia mające na celu zachowanie (w tym dokumentację i archiwizację), a także popularyzację i promocję medialną dokonań wybitnych artystów polskich – m.in. reżyserów, dramatopisarzy, choreografów, scenografów i wykonawców (w tym publikacje książkowe i filmy dokumentalne o tematyce zgodnej z zakresem priorytetu)⁶.

Dom Tadeusza Kantora może służyć również jako miejsce, gdzie będą się odbywały warsztaty, szkolenia, kursy o charakterze edukacyjnym, pozwalającym na zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy Gdów. Taki rodzaj działania wpisuje się do priorytetu 3: „Dziedzictwo i kulturowe – kultura ludowa” Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wsparciem mogą zostać objęte następujące zadania:

- tworzenie programów i projektów edukacyjnych o atrakcyjnej i nowoczesnej formie, skierowanych do dzieci i młodzieży, z wykorzystaniem najnowszych technik multimedialnych dotyczących zagadnień tradycyjnej kultury regionalnej
- tworzenie źródeł służących dokumentowaniu i archiwizowaniu zjawisk kultury ludowej; ich gromadzenie, ochrona, udostępnianie i popularyzacja
- zakup obiektów oraz kolekcji dzieł sztuki ludowej w celu ich publicznego udostępniania

⁶ Regulamin Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2010.

- **konkursy, przeglądy, festiwale sztuki i rękodzieła ludowego, w tym nowatorskie formy przybliżające współczesnemu odbiorcy unikatowe elementy kultury ludowej**
- działania na rzecz ochrony unikatowych elementów kultury tradycyjnej, szczególnie w zakresie architektury regionalnej oraz gwar
- projekty i działania o charakterze artystycznym, wykorzystujące elementy sztuki ludowej i rękodzieła, promujące współczesne wzornictwo⁷.

Zaplanowane działania mogą być też finansowane z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007–2013, który jest największym w historii Unii Europejskiej programem współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Zajęcia w domu Tadeusza Kantora wpisują się w priorytet 7, a konkretnie działanie 7.3 – **wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych**, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.

Opierając się na powyższym działaniu, można również dofinansować rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na poziomie lokalnym, co będzie skutkowało opracowaniem analiz oraz rozpoczęciem współpracy na rzecz „ożywienia” domu Tadeusza Kantora w Hucisku.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki daje także możliwość finansowania opisanych w pracy działań poprzez konkursy dotacyjne ogłaszane w ramach priorytetu 9: **„Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach”**. Wsparcie mogą otrzymać projekty polegające na:

- **tworzeniu warunków równych szans edukacyjnych** poprzez udzielenie wsparcia na rzecz instytucji systemu oświaty oraz osób napotykających bariery o charakterze środowiskowym, ekonomicznym, geograficznym i zdrowotnym, utrudniające lub uniemożliwiające dostęp do usług edukacyjnych
- **wzmocnieniu atrakcyjności i podniesieniu jakości oferty edukacyjnej instytucji systemu oświaty realizujących kształcenie w formach szkolnych** (z wyłączeniem kształcenia osób dorosłych), ukierunkowane na rozwój kluczowych kompetencji oraz rozwijanie zdolności uczniów do przyszłego zatrudnienia
- **wzmocnieniu atrakcyjności i podniesieniu jakości oferty edukacyjnej szkół oraz placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe** (z wyłączeniem kształcenia osób dorosłych), służące podniesieniu zdolności uczniów do przyszłego zatrudnienia
- **zwiększeniu uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu ustawicznym w formach szkolnych** poprzez podniesienie jego jakości i dostępności a także zwiększeniu znaczenia kształcenia ustawicznego jako czynnika oddziałującego na sytuację na rynku pracy
- **dostosowaniu kwalifikacji nauczycieli, instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kadr administracyjnych instytucji systemu oświaty do wy-**

⁷ Regulamin Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2010.

mogów związanych ze strategicznymi kierunkami rozwoju regionów, zmianą kierunków kształcenia

- **pobudzeniu aktywności mieszkańców obszarów wiejskich** na rzecz samoorganizacji i tworzenia lokalnych inicjatyw ukierunkowanych na rozwój edukacji i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich.

Bibliografia

- Kantor T., *Rozmowa z Tadeuszem Kantorem* [w:] W. Borowski, *Tadeusz Kantor*, Warszawa 1982.
- Kitowska-Lysiak M., Instytut Historii Sztuki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Katedra Teorii Sztuki i Historii Doktryn Artystycznych, 2002 r. źródło: www.culture.pl [odczyt: 12.03.2012].
- Kłosowicz J., *Tadeusz Kantor*, Warszawa 1991.
- Regulamin Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2010.